

Rates i ratolins

S emblantment al que s'esdevé amb d'altres noms d'animal, fem servir sovint la paraula *rata* amb un valor més específic que el que té en realitat. Dit altrament, són diverses les espècies de mamífers rosegadors que hom denomina amb aquest nom, el qual, per tant, convé de determinar amb un segon component per tal que tingui realment valor específic, encara que, molt normalment, i és enraonat d'admetre-ho així, quan un d'aquests rosegadors és anomenat simplement amb el nom de *rata*, s'entén que es tracta de la rata comuna o de claveguera (*Rattus norvegicus*) o, també, de la rata negra o rata de camp (*Rattus rattus*). I així mateix, quan parlem del *ratolí*, i fem servir aquest nom sense cap determinatiu, ens referim al *ratolí* comú (*Mus musculus*), que és el *ratolí* cosmopolita.

La Gran Enciclopèdia Catalana conté la informació adequada sobre les diverses espècies de rosegadors que es poden designar amb els noms de *rata* i *ratolí*, acompanyats de determinatius, alguns d'origen popular, però la majoria implantats pels naturalistes. Aquesta informació ve a esmenar la que indica encara el Diccionari Fabra, netament errònia, que convindria revisar sense trigar: segons el Fabra, *rata* és, principalment, el nom de l'espècie

Mus musculus (com hem vist, el *ratolí* comú), i *ratolí* designa una rata petita. De fet, hi ha encara molta gent que ho creu així, i més d'un cop deu correspondre a la realitat —el fet de designar amb el nom de *ratolí* una rata que encara no ha fet la creixença—, però és innegable que hi ha dues espècies de rosegadors cosmopolites diferents: la rata (comuna o de claveguera: *Rattus norvegicus*) i el *ratolí* (comú: *Mus musculus*).

Quant a les denominacions populars que reben les espècies camperoles —és a dir, no cosmopolites—, cal dir que hi ha una gran fluctuació, però mereix de destacar-se la de *rata cellarda*, usada molt sovint indiscriminadament, bé que pròpiament només s'ha d'aplicar —tota la informació solvent hi coincideix— a l'espècie *Elomys quercinus*, amb un pelatge que fa com dues franges al musell —dues celles— que justifiquen la denominació. Aquesta espècie rep també el nom de *liró*, el qual té poca tradició entre nosaltres, però cal afegir-hi que el mot *cellarda* és usat sovint amb una forma desfigurada (“cejar-da”) i, almenys segons la nostra coneixença directa, sense consciència del seu valor descriptiu, com un vague sinònim de *camperola* o *boscana*.

Albert Jané